

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ТЕХНІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СТАНКО ГАЛИНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 334.7.009.12:631.16

**ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ**

**Спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за
видами економічної діяльності)**

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Кам'янець-Подільський - 2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Буковинському державному фінансово-економічному університеті Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Стельмашук Антон Михайлович,
Приватний вищий навчальний заклад,
Хмельницький економічний
університет, професор кафедри обліку та
фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Пуцентейло Петро Романович,
Тернопільський національний економічний
університет Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу

кандидат економічних наук, доцент
Заходим Марина Володимирівна,
Подільський державний аграрно-технічний
університет Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економіки підприємства

Захист відбудеться 15 квітня 2016 р. о 14.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 71.831.02. Подільського державного аграрно-технічного університету за адресою: 32300, Хмельницька область, м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13, головний корпус, ауд. 20.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Подільського державного аграрно-технічного університету Міністерства освіти і науки України за адресою: 32300, Хмельницька область, м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13.

Автореферат розісланий 12 березня 2016 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради
кандидат економічних наук, доцент

Печенюк А. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах ринкової економіки стійкий фінансово-економічний стан будь-якого підприємства на ринку продукції визначається рівнем його конкурентоспроможності, тобто здатністю виробляти та збувати продукцію, яка за ціновими і неціновими характеристиками більш приваблива для споживачів, ніж продукція конкурентів. Рівень конкурентоспроможності значною мірою залежить від вибору системи управління підприємством, зокрема від ефективності функціонування фінансово-економічного механізму. Значення конкурентоспроможності підприємств аграрної сфери в умовах сучасної економіки незмінно зростає, набуває більшої необхідності насичення ринку сільськогосподарськими продуктами вітчизняного виробництва, поліпшення їх якості, розширення асортименту та визначає спроможність країни реалізовувати свою продукцію як усередині, так і за її межами.

Теоретико-методичні основи дослідження конкурентоспроможності підприємств є предметом уваги багатьох вчених-економістів – Г. Азоева, В. Андріанова, В. Андрійчука, Е. Вогеля, Е. Ворнера, П. Гайдуцького, Р. Ербе, Л. Євчука, М. Заходим, Д. Кісінга, П. Кругмана, Ю. Куренкова, П. Макаренка, М. Маліка, Л. Мельника, О. Онищенко, М. Познера, В. Попова, М. Портера, П. Пуцентейла, П. Саблука, В. Сіденка, С. Соколенка, А. Стельмашука, Дж. Стренда, Р. Фатхутдінова, Ф. Хайєка, Е. Хекшера, І. Червена, О. Школьного, О. Шпичака та ін. Аналіз результатів їх досліджень свідчить про відсутність загальноприйнятого визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства», значно розходяться думки вчених відносно термінології конкурентоспроможності та набору показників, які можуть бути покладені в основу методики визначення конкурентоспроможності підприємства. Залишаються недостатньо вивченими і вимагають подальшого дослідження питання сутності, структури і функціонування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств.

Важливість для національної економіки вирішення проблем формування конкурентоспроможного розвитку сільськогосподарських підприємств і недостатня вивченість проблеми обумовили вибір теми дисертаційного дослідження, мету, завдання та структурну побудову роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до програм і планів фундаментальних і прикладних науково-дослідних робіт Буковинського державного фінансово-економічного університету, є складовою частиною теми «Особливості управління підприємствами в умовах глобальних викликів» (номер державної реєстрації 0111U009027), в межах якої автором опрацьовано питання орієнтирів стратегічного розвитку фінансово-економічного механізму конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо

формування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність розв'язання таких завдань:

- обґрунтувати сутність конкурентоспроможності підприємств і об'єктивну необхідність її підвищення в аграрному секторі;
- визначити структуру і особливості функціонування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств;
- виявити методичні підходи до формування й оцінки конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору;
- провести фінансово-економічну діагностику формування і використання ресурсоконкурентних і витратно-факторних переваг та оцінити рівень конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і їх продукції;
- сформувати стратегію фінансово-економічного розвитку аграрних підприємств у контексті підвищення їх конкурентоспроможності;
- окреслити концептуальні засади формування двоступеневої моделі управління конкурентоспроможністю підприємства;
- обґрунтувати методичні підходи щодо розробки методики алгоритму побудови моделі інтегрального показника конкурентоспроможності за допомогою багатофакторної моделі фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства;
- здійснити оптимізаційно-факторне моделювання процесів забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору;
- обґрунтувати створення інтегрованого інформаційного середовища у вигляді хмарного інформаційного простору.

Об'єктом дослідження є процеси формування та функціонування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні засади формування і функціонування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження є діалектичний метод пізнання економічних явищ і положення економічної теорії з розглядом проблем в історико-економічному аспекті. У процесі дослідження використовувались такі методи: абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення і формування висновків), статистико-економічний (аналіз сучасного стану розвитку аграрних підприємств, процесів формування конкурентоспроможності), монографічний (здійснення моніторингу господарської діяльності сільськогосподарських підприємств), розрахунково-конструктивний та порівняння (порівняння діяльності аграрних підприємств), кореляційно-регресійний (встановлення впливу окремих чинників на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів, для визначення впливу факторів на результативну ознаку), інші

загальноприйняті статистичні методи.

Основними джерелами інформації були відповідні нормативно-правові документи, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Державного агентства земельних ресурсів України, Міністерства аграрної політики та продовольства України, дані річних звітів сільськогосподарських підприємств, вибіркового монографічного обстеження аграрних підприємств, спеціальні літературні джерела тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні і практичному вирішенні комплексу питань, пов'язаних з формуванням та розвитком фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. У процесі дослідження були отримані такі наукові результати:

вперше:

– обґрунтовано: трактування конкурентоспроможності підприємства як певного ієрархічного послідовного процесу, що визначає рівень економічного стану підприємства, спрямованість його інноваційного розвитку, що, на відміну від існуючого, відображає діалектичний і дуалістичний характер конкурентоспроможності підприємства, вказує на тісний зв'язок між різними його рівнями та конкретизує сферу реалізації;

удосконалено:

– алгоритм оцінки конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору, який базується на комплексі економіко-математичних моделей стохастичної граничної виробничої функції та аналізу середовища функціонування, що, на відміну від існуючого алгоритму, дозволяє визначити показники відносної ефективності заданої групи підприємств (регіонів), а також резерви (перевитрати) вихідних (вхідних) факторів підвищення конкурентоспроможності;

– методичні підходи до визначення рівня конкурентоспроможності підприємств за допомогою інтегрального показника на основі структурного і функціонального підходів, що, на відміну від існуючих, задовольняють функціональну повноту і достовірність оцінювання та зменшують витрати часу й коштів на її визначення;

дістали подальшого розвитку:

– теоретичні засади фінансово-економічного механізму конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, що включають сукупність форм, інструментів і методів, зумовлених технологічними, економічними, фінансовими і соціальними особливостями галузі аграрної сфери, які забезпечують ефективне функціонування її виробничо-господарської системи на мікрорівні в умовах специфічних особливостей;

– сутнісні положення щодо розробки методики алгоритму побудови моделі інтегрального показника конкурентоспроможності за допомогою багатофакторної моделі фінансового потенціалу суб'єкта господарювання, що пов'язане з ефективністю використання наявних, а також майбутніх фінансових ресурсів і компетенцій для розв'язання підприємством будь-якого оперативного, тактичного і стратегічного завдання;

– концептуальні підходи до побудови двоступеневої моделі управління конкурентоспроможністю підприємства, котра ґрунтується на порівняльній послідовній оцінці першого ступеня за такими інтегральними показниками, як конкурентоспроможність товарів, конкурентний потенціал, рівень фінансового капіталу оцінюваного підприємства і його конкурентів, а на другому ступені – за коефіцієнтом конкурентоспроможності;

– процеси формування інтегрованого інформаційного середовища у вигляді хмарного інформаційного простору, в рамках якого учасники отримують можливість безперервного доступу до інформаційних потоків, що дасть змогу здійснити інформаційний супровід фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Практичне значення одержаних результатів. Висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, мають важливе практичне значення для забезпечення конкурентоспроможного розвитку сільськогосподарських підприємств. Запропоновані дисертантом рекомендації щодо обґрунтування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств сформулюють фундамент для комплексного розвитку аграрної сфери і пов'язаних з нею галузей національного господарства.

Результати дисертаційного дослідження схвалені Департаментом агропромислового розвитку Чернівецької обласної державної адміністрації (довідка № 04-2/2-2041 від 02.10.2015 р.) та відділом агропромислового розвитку Вижницької районної державної адміністрації (довідка № 2 від 20.02.2015 р.); знайшли практичне використання у господарській діяльності ФГ «Джерело» (довідка № 30 від 12.12.2014 р.) та СТЗОВ «Колосок-2» (довідка № 85 від 15.09.2015 р.).

Наукові розробки дисертанта використовуються в навчальному процесі Буковинського державного фінансово-економічного університету при викладанні таких дисциплін, як: «Економіка та організація агропромислових формувань», «Потенціал і розвиток підприємства», «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків», «Конкурентоспроможність» (довідка № 04-11/139-2 від 11.03.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Основні положення і висновки дисертації розроблені автором особисто та містяться в одноосібних наукових працях. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Апробація результатів дисертації. У процесі виконання дисертаційного дослідження проводилась апробація проміжних і кінцевих результатів роботи шляхом їх оприлюднення на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, а саме: Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції молодих вчених та студентів «Теорія і практика раціонального використання ресурсного потенціалу країни» (м. Чернівці, 2012 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в

умовах інформатизації та глобалізації економіки» (м. Івано-Франківськ, 2013 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Стратегія і практика вітчизняної науки в побудові інформаційного суспільства» (м. Хмельницький, 2013 р.); Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції молодих вчених та студентів «Механізми регулювання соціально-економічним розвитком в умовах глобалізації» (м. Чернівці, 2014 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Розвиток систем фінансово-облікового забезпечення функціонування підприємств та національного господарства» (м. Тернопіль, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток національної економіки: методологія та практика» (м. Івано-Франківськ, 2014 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Механізми сталого розвитку національної економіки» (м. Хмельницький, 2014 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Інноваційна стратегія і тактика фінансово-економічного розвитку суб'єктів національного господарства» (м. Чернівці, 2014 р.).

Публікації. За результатами дисертаційного дослідження автором опубліковано 15 наукових праць загальним обсягом 3,7 ум. друк. арк., у тому числі 7 статей у наукових фахових виданнях; 8 тез виступів на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Список використаної літератури налічує 192 найменування на 14 сторінках. Повний обсяг дисертації становить 241 сторінку, обсяг основної частини – 195 сторінок. Дисертація містить 52 таблиці, 26 рисунків, 8 додатків на 32 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи конкурентоспроможності підприємств аграрного сектора і фінансово-економічного механізму її підвищення**» обґрунтовано сутність конкурентоспроможності підприємств і об'єктивну необхідність її підвищення в аграрному секторі, визначено структуру й особливості функціонування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств, розроблено методичні засади формування та оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору.

Дослідженням встановлено, що конкурентоспроможність є актуальною проблемою сучасної економічної науки і практики ведення господарського життя, оскільки глобалізація ринків, участь у міжнародному поділі праці ставить проблему забезпечення конкурентоспроможності в ряд пріоритетних управлінських завдань, успішне розв'язання якого забезпечить виживання економічних суб'єктів у новому економічному середовищі.

Особливо важливе значення надається підвищенню конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, оскільки, по-перше, від розвитку сільського господарства залежить продовольча безпека країни, по-друге, з продукцією сільського господарства як сировини пов'язана третина галузей національної економіки України.

Встановлено, що серед вчених існують різні точки зору щодо трактування сутності конкурентоспроможності підприємства. Одна група авторів робить акцент на тому, що конкурентоспроможність підприємства – це здатність даного підприємства виробляти і реалізовувати конкурентоспроможні товари чи послуги. Друга група вчених підкреслює, що конкурентоспроможність підприємства – це його здатність конкурувати або змагатися з аналогічними господарюючими суб'єктами. Є й третя точка зору, в основі якої – положення про конкурентоспроможність підприємства як про категорію, яку необхідно кількісно вимірювати, оскільки вона може дати достовірні прогностичні оцінки отримання економічних результатів на перспективу.

На нашу думку, для об'єктивного обґрунтування сутності конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств необхідно враховувати, що остання залежить від багатьох чинників зовнішнього та внутрішнього характеру, які зумовлюють необхідність використання системного підходу у дослідженні їх впливу та при обґрунтуванні напрямів підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств.

Доведено, що в умовах ринкових відносин основною метою діяльності підприємства є досягнення конкурентоспроможності на ринку, яка б забезпечувала його ефективне (прибуткове) функціонування. Аналіз методичних підходів до визначення конкурентоспроможності підприємств свідчить про їх різноплановість і можливість різносторонньо охарактеризувати діяльність підприємства залежно від мети дослідження. Таким чином, розглянувши складові конкурентоспроможності підприємства, можна зазначити, що існує безліч факторів, які впливають на конкурентоспроможність сільськогосподарського підприємства, і кожен з них здійснює свій вплив по-різному у кожному конкретному випадку. Незважаючи на важливість кожного фактора окремо, необхідною умовою є розгляд їх як комплексної сукупності.

Узагальнюючи сутність категорії «конкурентоспроможність», варто наголосити на тому, що перехід до ринкової економіки неможливий без забезпечення конкурентоспроможності товаровиробників на ринку, причому це стосується умов як зовнішнього, так і внутрішнього ринків. При цьому важливо зазначити, що управління розвитком підприємства розглядається як синонім управління конкурентоспроможністю, адже розвиток виступає засобом досягнення конкурентоспроможності та прибутковості.

Для розв'язання проблеми підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств запропоновано здійснювати оцінку конкурентоспроможності підприємства з можливим використанням таких методів: заснованих на аналізі порівняльних переваг; що базуються на оцінці фінансового стану підприємства; заснованих на теорії ефективної конкуренції; основаних на теорії якості товару; матричних методів; визначення конкурентної позиції з точки зору стратегічного потенціалу підприємства; інтегрального методу; методу бенчмаркінгу; інших методів. Оскільки кожен з цих методів має свої переваги та недоліки, тому

однозначно виділити один із них практично неможливо.

Отже, комплексне дослідження питання конкурентоспроможності підприємницьких формувань в аграрній сфері економіки держави дозволить максимально використовувати їх стратегічний потенціал, а застосування механізмів підвищення конкурентоспроможності підприємств сприятиме зростанню рівня рентабельності та ефективності їх діяльності загалом.

Доведено, що в умовах функціонування ринкових відносин успішна конкурентоспроможність аграрних підприємств можлива за умов своєчасної розробки і прийняття управлінських рішень, спрямованих на адаптацію до змін зовнішнього середовища, аналіз ринкової кон'юнктури, удосконалення системи управління підприємством, тобто господарського механізму, зокрема його складової – фінансово-економічного механізму управління сільськогосподарського підприємства.

В економічній літературі наведено кілька трактувань поняття «механізм». Так, в економічній енциклопедії «механізм» – це сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, здійснення певних дій задля досягнення мети; в Сучасному економічному словнику категорію «механізм» розглядають як сукупність організаційних структур, конкретних форм і методів управління, а також правових норм, за допомогою яких реалізуються діючі в конкретних умовах економічні закони, процес відтворення.

Основною метою фінансово-економічного механізму є забезпечення стійкого фінансового стану підприємства, виробництво якісної конкурентоспроможної продукції, задоволення соціальних і матеріальних потреб працюючих, економія ресурсів, охорона навколишнього природного середовища, впровадження інновацій та інвестування пріоритетних сфер виробництва.

Узагальнюючи погляди вчених, можна стверджувати, що фінансово-економічний механізм – це сукупність державних інститутів, господарюючих суб'єктів, визначених форм і важелів їх взаємодії, а також це сукупність методів реалізації економічних, виробничих, майнових та інших інтересів шляхом фінансового впливу, спрямований на вирішення найважливіших соціально-економічних завдань і конкурентоспроможність підприємств (рис.1).

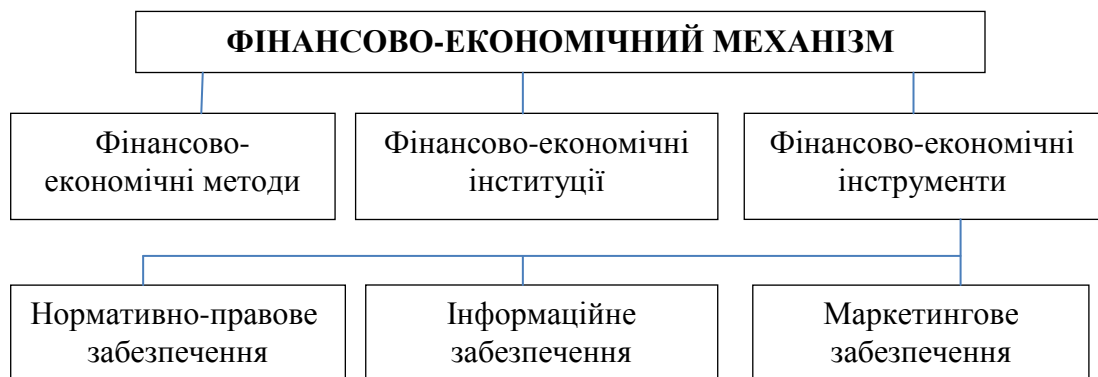

Рис. 1. Структура фінансово-економічного механізму

Фінансово-економічний механізм має велике значення у діяльності і конкурентоспроможного розвитку аграрних підприємств, оскільки він охоплює усі можливі відносини фінансового, трудового та виробничого характеру.

У другому розділі «Сучасний стан використання фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Буковини» проведено фінансово економічну діагностику формування та ефективності використання ресурсоконкурентних переваг сільськогосподарських підприємств, здійснено фінансово-економічний аналіз формування раціональних витратно-факторних переваг аграрних підприємств, зроблено оцінку рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і їх продукції.

Дослідженням встановлено, що підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств значною мірою залежить від наявності і використання їх конкурентних переваг. Конкурентні переваги є концентрованим проявом переваги над конкурентами в економічній, технічній, організаційній сферах діяльності підприємства, які можна виміряти економічними показниками (додатковий прибуток, більш висока рентабельність, ринкова частка, обсяг продажів).

В дисертаційному дослідженні здійснено діагностику впливу формування та ефективності використання ресурсоконкурентних переваг сільськогосподарських підприємств, а також впливу формування раціональних витратно-факторних переваг аграрних підприємств на рівень конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і їх продукції.

У процесі дослідження (табл. 1) виявлено, що у сільськогосподарських підприємствах Чернівецької області спостерігається в динаміці нестабільність кінцевих фінансово-економічних результатів господарювання.

Таблиця 1

**Показники економічної ефективності діяльності
сільськогосподарських підприємств Чернівецької області**

Показник	Рік						
	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Прибуток, збиток (–) від реалізації сільськогосподарської продукції, млн. грн.	–6,8	6,7	–8,3	124,2	88,7	12,7	312,5
в т. ч. продукції рослинництва	15,9	0,1	–1,2	80,6	53,1	6,4	271,0
продукції тваринництва	–22,7	6,6	–7,1	43,6	35,6	6,3	41,5
Рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції, %	–4,8	4,2	–1,2	13,4	8,9	0,7	26,1
продукції рослинництва	21,2	0,1	–0,3	15,4	9,0	0,1	34,4
продукції тваринництва	–34,3	7,7	–1,9	10,9	8,8	1,5	10,1

Джерело: розроблено автором за даними Головного управління статистики у Чернівецькій області

Так, протягом 2000 – 2014 рр. показник прибутку від реалізації сільськогосподарської продукції змінювався від збиткового (2000 р. та 2010 р.) до високоприбуткового – 312,5 млн. грн у 2014 р. Ця нестабільність у показниках проявлялася в галузі рослинництва, а особливо в галузі тваринництва. Аналогічні відхилення спостерігаються в показниках рівня рентабельності. Найвищий рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції досягнуто в 2014 році – 26,1 %, в тому числі в галузі рослинництва – 34,4 %, тваринництва – 10, 1 %. В цілому за період 2000 – 2014 рр. спостерігається тенденція до зростання кінцевих фінансових результатів.

Встановлено, що основними причинами відсутності стабільного розвитку сільськогосподарського виробництва є недостатнє використання наявних конкурентних переваг сільськогосподарськими підприємствами внаслідок недосконалої грошово-кредитної, фінансової, цінової і податкової політики. В результаті цього сільськогосподарські підприємства стають неконкурентними на аграрних ринках.

Зниження рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств Чернівецької області супроводжується існуючими основними проблемами: скороченням інвестицій у сільське господарство, застарілою матеріально-технічною базою, відсутністю коштів у більшості підприємств для запровадження досягнень науково-технічного прогресу та матеріальної зацікавленості виробників для здійснення заходів з підвищення родючості ґрунтів, високою вартістю паливно-мастильних матеріалів, мінеральних добрив та засобів захисту рослин, низькими закупівельними цінами на продукцію сільського господарства, низькою заробітною платою працівників сільського господарства, зменшенням державних дотацій в аграрний сектор.

Встановлено, що чинна система фінансування зазнає впливу економічної кризи, характеризується хронічною недостатністю ресурсної бази. Аграрний сектор не отримує належної державної підтримки.

Зважаючи на хронічну недостатність ресурсної бази, особливу увагу необхідно звернути на рівень компетентності органів управління агропромислового сектору, якість адміністративних послуг, розподіл дотацій між регіонами та повноцінність і цілеспрямованість використання наявних державних ресурсів.

Основні показники окремих сільськогосподарських підприємств Чернівецької області, що характеризують рівень їх конкурентоспроможності, представлено в таблиці 2.

Досвід зазначених господарств засвідчує, що підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств можливе на основі використання досягнень науково-технічного прогресу, впровадження інноваційних технологій, підвищення рівня компетентності сільського населення, оптимального поєднання наявних у підприємств ресурсів та результатів виробництва продукції рослинництва і тваринництва з урахуванням їх економічних переваг, зумовлених територіальним розміщенням.

**Основні показники конкурентоспроможності окремих
сільськогосподарських підприємств Чернівецької області
(середнє за 2011 – 2014 рр.)**

№ з/п	Назва підприємства	Ефективність виробничої діяльності	Фінансовий стан	Ділова активність	Показник конкурентоспроможності	Місце підприємства в рейтингу
		ЕВД	ФС	ДА	КП	
1	ТОВ «Сварог-Буковина»	2,61	5,42	2,98	3,58	7
2	ТОВ «Агрофірма Коболчинська»	2,01	8,88	1,98	4,06	4
3	ПП «Буковина Агросвіт»	2,46	0,38	1,17	1,39	11
4	ТОВ «Промінь-Агро»	3,90	7,48	2,84	4,60	3
5	ТОВ «Буковинський сад»	2,23	8,25	1,72	3,86	6
6	ТОВ «АТЗТ Мирне»	3,19	7,43	1,89	4,01	5
7	ТОВ «Агрофірма Оршівська»	6,75	8,37	1,86	5,52	1
8	ТОВ «Агрофірма ім. Суворова»	1,89	3,30	2,53	2,54	10
9	ТОВ «Котелеве»	6,13	8,37	1,09	5,04	2
10	ТОВ «Колосок -2»	1,24	6,74	1,44	2,96	9
11	ТОВ «Дністрові роси»	1,04	7,54	2,33	3,44	8

Джерело: Розраховано автором.

Як видно з наведених даних таблиці, найкращі результати господарювання мають: ТОВ «Агрофірма Оршівська», ТОВ «Котелеве» та ТОВ «Промінь-Агро». Їх передовий досвід конкурентоспроможного розвитку має поширюватися в інших господарствах Чернівецької області.

З метою підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі виявлених конкурентних переваг необхідно формувати його конкурентну стратегію, під якою розуміється сукупність дій підприємства, спрямованих на надання споживачу певних цінностей. Тобто, це процес прийняття рішень про цілі та пріоритетні напрямки розвитку підприємства на базі виявлення та ефективного використання конкурентних переваг.

Розробку конкурентної стратегії необхідно здійснювати на основі використання аналітичної інформації, проведення маркетингових досліджень і оцінки наявних у підприємства людських, матеріальних, технологічних і фінансових ресурсів. Таким чином, стратегія підприємства залежить від цілей та обраного способу досягнення конкурентної переваги.

У третьому розділі «Стратегічні орієнтири розвитку фінансово-економічного механізму конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств» сформовано стратегію конкурентоспроможного розвитку сільськогосподарських підприємств, проведено оптимізаційно-факторне моделювання процесів забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств, обґрунтовано модель інформаційної системи фінансово-економічного забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору.

Дослідженням виявлено існування нагальної необхідності організації управління конкурентоспроможністю підприємства, по-перше, з урахуванням специфіки організації процесу виробництва, по-друге, орієнтованого на мобілізацію внутрішніх конкурентних переваг підприємства і, по-третє, адаптованого до зовнішніх умов навколишнього природного середовища.

Це зумовлено тим, що об'єкт дослідження є соціально-економічною системою, діяльність якої залежить від безлічі різних зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на конкурентоспроможність підприємства. З врахуванням цього нами розроблена концептуальна модель стратегії формування конкурентоспроможності аграрного підприємства.

Запропоноване системне управління конкурентоспроможністю полягає в тому, щоб, надаючи керуючий вплив на формування та підтримку факторів і показників конкурентоспроможності підприємства, забезпечувати формування і розвиток у нього стійких конкурентних переваг високого рівня.

Метою системи управління конкурентоспроможністю є підвищення ефективності діяльності організації на основі розробки механізму комплексної оцінки та обґрунтованості всіх прийнятих управлінських рішень з точки зору їхнього впливу на збільшення конкурентоспроможності підприємства як економічної системи.

Аналіз показує, що існуюча система державної підтримки розвитку аграрного ринку в Україні спрямована, в основному, на вирішення поточних завдань, у той час як стратегічні проблеми не знаходять свого розв'язання. Такий підхід приводить до розпорошення фінансових ресурсів і втрат можливості підвищити результативність їх використання. Тому одним із основних напрямів удосконалення фінансово-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств повинно стати довгострокове інвестиційне кредитування сільського господарства, налагодження податкової системи, яка сприятиме подоланню нееквівалентності міжгалузевого обміну в АПК.

Фінансову підтримку розвитку окремих галузей в умовах членства України в СОТ доцільно здійснювати з урахуванням обсягу виробленої продукції. Для цього пропонується частину фінансової підтримки виплачувати на одиницю ресурсу (1 га землі, 1 голову худоби), а частину – на одиницю виробленої продукції. Зокрема, це стосується в першу чергу вирішення стратегічних проблем розвитку галузей тваринництва, які вимагають значних інвестицій для їх відтворення.

Однак в умовах кризи розраховувати лише на кошти державного бюджету є невиправданим. Сільськогосподарські товаровиробники повинні мати широкий доступ до кредитних ресурсів. Проте нині через низьку рентабельність сільського господарства, нерегульовані земельні відносини, відсутність достатнього заставного майна тощо комерційні банки дуже неохоче кредитують сільськогосподарські підприємства.

Удосконалення фінансово-економічного механізму державного регулювання розвитку аграрного ринку має здійснюватися шляхом:

- формування цілісної системи державної підтримки пріоритетних напрямів розвитку галузі, концентрації фінансових ресурсів для інвестування їх у наукомісткі конкурентоспроможні виробництва сільськогосподарської продукції;

- трансформації фінансово-економічного механізму державної підтримки у напрямі розширення використання заходів «зеленої» скриньки з одночасною перекваліфікацією окремих заходів «жовтої» скриньки у заходи, що не потрапляють під скорочення згідно з угодами СОТ;

- збереження пільгового режиму оподаткування сільськогосподарських підприємств і фіксованого сільськогосподарського податку;

- розширення доступу до кредитних ресурсів, у першу чергу довгострокових, через субсидування відсоткових ставок по кредитах, які використовуються для фінансування інвестиційних проектів.

Стратегія формування конкурентоспроможності виходить із комплексної оцінки запропонованих у роботі факторів, кожний з яких здійснює частинний вплив на діяльність сільськогосподарського підприємства, оскільки воно являє собою складну систему, яка залежить не тільки від конкретного виду діяльності, але й від державної допомоги у вигляді оптимізації податків, виділення субсидій, інвестицій окремим підприємствам тощо.

У процесі дослідження, для кількісної оцінки конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємств та районів, використано метод побудови стохастичної граничної виробничої функції SFA та метод аналізу середовища функціонування DEA. Вказані методи доповнюють один одного, що сприяє підвищенню точності отриманих показників конкурентоспроможності досліджуваних підприємств. На основі запропонованого комплексу моделей здійснено оцінку факторів конкурентоспроможності в розрізі як окремих сільськогосподарських підприємств, так і районів Чернівецької області.

В результаті використання методики DEA отримано так звані показники відносної ефективності, економічний зміст яких полягає у зіставленні реально досягнутого обсягу виробництва чи використаних ресурсів та їх еталонними аналогами (табл. 3).

За даними таблиці 3, підприємство (район) з першим номером має найвищу конкурентоспроможність серед досліджуваної сукупності, а підприємство (район) з останнім номером – відповідно є найменш

конкурентоспроможним; підприємства (райони) з однаковим номером є рівними за конкурентоспроможністю на ринку.

Крім того, встановлено резерви зростання ефективності підприємств, районів за рахунок можливостей зниження або збільшення відповідних параметрів.

Таблиця 3

Оцінка конкурентоспроможності підприємств Чернівецької області за методом DEA

Рейтингова оцінка конкурентоспроможності підприємств та районів Чернівецької області за категорією «рослинництво»				Рейтингова оцінка конкурентоспроможності підприємств та районів Чернівецької області за категорією «тваринництво»			
Назва підприємства	Рейтингова оцінка	Назва району	Рейтингова оцінка	Назва підприємства	Рейтингова оцінка	Назва району	Рейтингова оцінка
Агрофірма Оршівська	1	м. Чернівці	1	Валявське	1	Вижницький	1
Валявське	1	Герцаївський	1	Свіженька-мільк	2	м. Чернівці	2
Зелена нива	1	Кельменецький	1	АТЗТ «Мирне»	3	Кіцманський	3
Хрещатик-Агро	1	Новоселицький	1	Агрофірма імені Суворова	4	Сторожинецький	4
Дністрові роси	1	Сокирянський	1	Промінь-Агро	5	Заставнівський	5
Мрія Буковина	1	Хотинський	1			Сокирянський	6
Драчинецьке – 1	2	Глибоцький	2		Герцаївський	7	
Агрофірма імені Суворова	3	Вижницький	3		Новоселицький	8	
Колосок - 2	4	Заставнівський	4				
Сварог-Буковина	5	Кіцманський	5				
Промінь-Агро	6	Сторожинецький	6				
Колосок – 1	7						

Джерело: Розраховано автором.

Зазначимо, що отримані рейтингові бали конкурентоспроможності обчислені на основі всіх частинних показників конкурентоспроможності у розрізі всіх складових рослинництва та тваринництва за трьома видами ефективності. Так, підприємство чи район з першим номером має найвищу конкурентоспроможність серед досліджуваної сукупності, а підприємство чи район з останнім номером – відповідно є найменш конкурентоспроможним; підприємства чи райони з однаковим номером є рівними за конкурентоспроможністю на ринку.

В роботі обґрунтовано необхідність підвищення якісного рівня інформаційного забезпечення управління господарською діяльністю сільськогосподарських підприємств. Також доведено доцільність передачі на аутсорсинг обслуговування інформаційної системи управління аграрним підприємством, що дозволить забезпечувати економію фінансових, кадрових, часових ресурсів, доступ до нових технологій і знань та економічно сталий розвиток підприємства.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукового завдання щодо удосконалення фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Проведене дослідження дало змогу зробити такі висновки:

1. Визначено, що конкурентоспроможність є структурним елементом системи конкурентних відносин і являє собою багатогранну категорію, що поєднує в собі змістовні моменти конкуренції та монополізму, а також їх суспільно-державні регулятори, і реалізується на об'єктно-суб'єктному рівні ринку, одночасно виконуючи роль універсального оціночного показника ефективності господарювання підприємств.

2. Авторська концепція конкурентоспроможності підприємства ґрунтується на оцінці результативності використання його ресурсів і включає в себе такі аспекти: ефективність функціонування основного капіталу (конкурентоспроможність, що забезпечується фондами); рівень розвитку кадрового потенціалу (конкурентоспроможність, що забезпечується персоналом); рівень фінансової ефективності підприємства (розрахунок показника рентабельності продажів); забезпечення і підтримка інвестиційної привабливості бізнес-діяльності (розрахунок вартості ділової репутації підприємства); утримування необхідної позиції на конкурентному ринку за допомогою виробництва затребуваної на ринку продукції (розрахунок вартості бренду).

3. Доведено, що фінансування сільськогосподарських підприємств характеризується притаманними особливостями, пов'язаними зі специфікою розвитку сільського господарства, що мають у своєму володінні земельні ресурси, які за умови функціонування земельного ринку стануть джерелом залучення довгострокових кредитів. Фінансування сільського господарства насамперед має бути спрямоване на забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції.

4. Встановлено, що механізм фінансово-економічного розвитку є багатоплановим, багатоаспектним, його зміст досліджується вітчизняними та зарубіжними вченими з погляду теоретичного та галузевого рівнів. Фінансові елементи об'єднують механізми фінансування діяльності аграрних підприємств: за рахунок власних, залучених і позикових коштів (внутрішній механізм); за рахунок державної підтримки (дотацій) (зовнішній механізм). Реалізація фінансово-економічного механізму формування стратегії аграрних підприємств як системи повинна здійснюватися з урахуванням теоретико-методологічного аспекту фінансово-економічного механізму (базуватися на науково обґрунтованих принципах; виконувати специфічні функції при реалізації стратегії).

5. Запропоновано власне визначення терміна сутності фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, в якому відображена сукупність методів

реалізації економічних, виробничих, майнових та інших інтересів шляхом фінансового впливу на соціально-економічний розвиток підприємства. Багатоаспектність фінансово-економічного механізму як складної системи, представленій групами різнорідних відносин, зумовлює формування всередині його структури ряду утворень, через які ці відносини здійснюють свій прояв.

6. Проведено фінансово-економічну діагностику формування і використання ресурсоконкурентних переваг сільськогосподарських підприємств, за результатами якої встановлено, що у цілому в сільськогосподарських підприємствах виробництво сільськогосподарських культур збільшилось, а в господарствах населення зменшилось. У сільськогосподарських підприємствах протягом останніх років спостерігається збільшення виробництва продукції тваринництва.

7. Здійснено фінансово-економічний аналіз формування раціональних витратно-факторних переваг галузей аграрних підприємств. Установлено, що динаміка собівартості продукції рослинництва має тенденцію до зменшення, окрім картоплі, овочів та плодів, собівартість яких зросла. Собівартість продукції тваринництва, навпаки, збільшилася, окрім меду та яєць. Середні ціни всіх видів реалізованої продукції сільського господарства мають тенденцію до зростання.

8. Розроблено концептуальну модель стратегії формування конкурентоспроможності аграрних підприємств, яка описує наступні складові фінансово-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору: ефективність використання ресурсів, економічна ефективність, ефективність розподілу ресурсів, ефективність витрат та прибутку.

9. Розроблено двоступеневу модель управління конкурентоспроможністю підприємства, котра ґрунтується на порівняльній послідовній оцінці на першому ступені за інтегральними показниками, а на другому ступені – за коефіцієнтом конкурентоспроможності. Така модель дозволяє оперативно встановити конкурентні позиції, виявити проблемні ділянки, моделювати рівень конкурентоспроможності підприємства. Формалізована модель управління конкурентоспроможністю підприємства дозволяє систематизувати процес управління, підвищити його оперативність та ефективність.

10. Для кількісної оцінки конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємств і районів використано метод побудови стохастичної граничної виробничої функції SFA та метод аналізу середовища функціонування DEA. Названі методи доповнюють один одного, що сприяє підвищенню точності отриманих показників конкурентоспроможності досліджуваних підприємств. Використання методики DEA дало так звані показники відносної ефективності, економічний зміст яких полягає у зіставленні реально досягнутого обсягу виробництва чи використаних ресурсів з їх еталонними аналогами. Крім того, встановлено резерви

зростання ефективності підприємств, районів за рахунок можливостей зниження або збільшення відповідних параметрів.

11. Обґрунтовано створення інтегрованого інформаційного середовища підприємства, що дає змогу реалізувати системний підхід в управлінні конкурентоспроможністю підприємства (від вирощування продукції до переробки і реалізації) завдяки ефективним комунікаціям усередині підприємства. За рахунок використання обробленої, структурованої, систематизованої і уніфікованої інформації відбувається подолання інформаційного хаосу, що приводить до зростання ефективності процесу підвищення конкурентоспроможності. Все це здійснює вплив на зниження витрат, скорочення часу виконання замовлення і підвищення якості продукції, приводить до зростання рівня конкурентоспроможності підприємства.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях

1. Станко Г. В. Економічні та фінансові засади ефективного функціонування фермерських господарств у Чернівецькій області / Г. В. Станко // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки : збірник наукових праць. Вип. 1 (24). – Чернівці, 2013. – С. 34 – 43 (0,5 д.а.).

2. Станко Г. В. Механізми покращення техніко-технологічної бази агропідприємств Буковини / Г. В. Станко // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – Вип. 10. – Тернопіль, 2013. – С. 46 – 51 (журнал включено до міжнародної науково-метричної бази РИНЦ, ліцензійний договір № 279-04/2014 від 29.04.2014 р., Index Copernicus, Польща) (0,3 д.а.).

3. Станко Г. В. Розвиток кредитної кооперації в системі фінансового забезпечення підприємств агроварного виробництва / Г. В. Станко // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». – Кам'янець-Подільський, 2014. – № 5. – С. 121 – 127 (журнал включено до міжнародної науково-метричної бази РИНЦ, ліцензійний договір № 279-04/2014 від 29.04.2014 р., Index Copernicus, Польща) (0,35 д.а.).

4. Станко Г. В. Інституційно-інфраструктурне удосконалення фінансово-економічних відносин в аграрному виробництві / Г. В. Станко // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Вип. 8. – Херсон, 2014. – С. 117 – 120 (0,2 д.а.).

5. Станко Г. В. Фінансово-економічна діагностика функціонування сільськогосподарських підприємств Буковини / Г. В. Станко // Науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». – Біла Церква, 2014. – № 3. – С. 258 – 262 (журнал входить до міжнародної науково-метричної бази Index Copernicus, Польща) (0,2 д.а.).

6. Станко Г.В. Самофінансування як одна із пріоритетних форм фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств / Г. В. Станко

// Науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки». – Вип. 1. – Хмельницький, 2015. – С. 84 – 89 (журнал входить до міжнародної науково-метричної бази Index Copernicus, Польща) (0,3 д.а.).

7. Стельмащук А. М. Економетричний аналіз впливу факторів рослинництва на фінансово-економічні результати діяльності аграрних підприємств області / А. М. Стельмащук, Г. В. Станко // Науковий вісник Буковинського державного фінансово-економічного університету. Економічні науки : збірник наукових праць. Вип. 1 (28). – Чернівці, 2015. – С. 297 – 306 (0,5 д.а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

Тези доповідей у збірниках матеріалів наукових заходів

8. Станко Г. В. Формування конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств / Г. В. Станко // Теорія і практика раціонального використання ресурсного потенціалу країни : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та студентів (Чернівці, 15 – 16 листопада 2012 р.) ; МОН України, Буков. держ. фін.-екон. ун-т ; гол. ред. В. В. Прядко. – Чернівці : БДФЕУ, 2012. – С. 49 – 51 (0,12 д.а.).

9. Станко Г. В. Розвиток і роль фінансово-економічних відносин в господарській діяльності / Г. В. Станко // Актуальні проблеми розвитку суб'єктів господарювання в умовах інформатизації та глобалізації економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Івано-Франківськ, 16 – 17 квітня 2013 р.). – Івано-Франківськ : ПНУ, 2013. – С. 123 – 125 (0,12 д.а.).

10. Станко Г. В. Напрями державної підтримки сільського господарства України / Г. В. Станко // Стратегія і практика вітчизняної науки в побудові інформаційного суспільства: матеріали Всеукраїнської науково-практичної (Хмельницький, 17 – 18 жовтня 2013 р.). – Хмельницький : ХЕУ, 2013. – С. 113 – 115 (0,12 д.а.).

11. Станко Г. В. Теоретичні аспекти фінансово-економічного механізму підприємства / Г. В. Станко // Механізми регулювання соціально-економічним розвитком в умовах глобалізації : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції молодих вчених та студентів (Чернівці, 21 березня 2014 р.) ; МОН України, Буков. держ. фін.-екон. ун-т ; гол. ред. В. В. Прядко. – Чернівці : БДФЕУ, 2014. – С. 251 – 255 (0,23 д.а.).

12. Станко Г. В. Агропромислова інтеграція як один із чинників зміцнення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору / Г. В. Станко // Розвиток систем фінансово-облікового забезпечення функціонування підприємств та національного господарства : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Тернопіль : ТНТУ, 2014. – С. 118 – 120 (0,12 д.а.).

13. Станко Г. В. Фактори конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору / Г. В. Станко // Розвиток національної економіки: методологія та практика : матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції (Івано-Франківськ, 15 – 16 квітня 2014 р.). – Івано-Франківськ : ПНУ, 2014. – С. 120 – 123 (0,12 д.а.).

14. Станко Г. В. Методичний аспект оцінки конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору / Г. В. Станко // Механізми сталого розвитку національної економіки : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Хмельницький, 15 – 16 травня 2014 р.). – Хмельницький : ХЕУ, 2014. – С. 175 – 178 (0,2 д.а.).

15. Станко Г. В. Ціноутворення підприємств аграрного сектору / Г. В. Станко // Інноваційна стратегія і тактика фінансово-економічного розвитку суб'єктів національного господарства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 19 – 20 грудня 2014 р.). – Чернівці : БДФЕУ, 2014. – С. 77 – 79 (0,12 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Станко Г. В. Фінансово-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Подільський державний аграрно-технічний університет Міністерства освіти і науки України, Кам'янець-Подільський, 2016.

У дисертаційній роботі проведено всебічне дослідження теоретичних, методичних і практичних положень фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Метою дисертаційної роботи є поглиблення теоретичних засад і розробка практичних рекомендацій щодо формування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Обґрунтовано сутність конкурентоспроможності підприємств та об'єктивну необхідність її підвищення в аграрному секторі, визначено структуру і особливості функціонування фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств, розроблено методичні засади формування й оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору.

Проведено фінансово-економічну діагностику формування та ефективності використання ресурсоконкурентних переваг сільськогосподарських підприємств, здійснено фінансово-економічний аналіз формування раціональних витратно-факторних переваг аграрних підприємств, зроблено оцінку рівня конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств і їх продукції.

Сформовано стратегію розвитку фінансово-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, проведено оптимізаційно-факторне моделювання процесів забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору, обґрунтовано

модель інформаційної системи фінансово-економічного забезпечення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, фінансово-економічний механізм, конкурентоспроможність, моделювання, стратегічний розвиток, інформаційна система.

АННОТАЦІЯ

Станко В. Финансово-экономический механизм обеспечения конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий. - Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Подольский государственный аграрно-технический университет Министерства образования и науки Украины, Каменец-Подольский, 2016.

В диссертационной работе проведено всестороннее исследование теоретических, методических и практических положений Финансово-экономического механизма обеспечения конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий.

Целью исследования является углубление теоретических основ и разработка практических рекомендаций по формированию финансово-экономического механизма обеспечения конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий.

Обосновано сущность конкурентоспособности предприятий и объективную необходимость ее повышения в аграрном секторе, определена структура и особенности функционирования финансово-экономического механизма обеспечения конкурентоспособности аграрных предприятий разработаны методические основы формирования и оценки уровня конкурентоспособности предприятий аграрного сектора.

Проведено финансово экономическую диагностику формирования и эффективности использования ресурсоконкурентных преимуществ сельскохозяйственных предприятий, осуществлен финансово-экономический анализ формирования рациональных расходно-факторных преимуществ аграрных предприятий, выполнено оценка уровня конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий и их продукции.

Сформирована стратегия развития финансово-экономического механизма обеспечения конкурентоспособности сельскохозяйственных предприятий, проведено оптимизационно-факторное моделирование процессов обеспечения конкурентоспособности предприятий аграрного сектора, обоснована модель информационной системы финансово-экономического обеспечения конкурентоспособности предприятий аграрного сектора.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, финансово-экономический механизм, конкурентоспособность, моделирование, стратегическое развитие, информационная система.

SUMMARY

Stanko H.V. Financial and economic mechanism of ensuring the agricultural enterprises competitiveness. - Manuscript.

Dissertation for acquiring an Academic Degree of the Candidate in Economic Sciences in specialty 08.00.04 – economics and management of enterprises (according to types of economic activity).– Podilskyi State Agricultural and Technical University of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kamianets-Podilskyi, 2016.

The thesis focuses on a comprehensive study of theoretical, methodical and practical regulations of the financial and economic mechanism to ensure the competitiveness of agricultural enterprises.

The aim of the thesis lies in extending the theoretical foundations and elaboration of practical recommendations as to formation of financial and economic mechanisms to ensure the competitiveness of agricultural enterprises.

The essence of competitiveness of enterprises and the objective need for its improvement in the agrarian sector have been proved, the structure and the peculiarities of the financial and economic mechanism functioning to ensure the competitiveness of agrarian enterprises have been defined, the methodical bases of formation and evaluation the competitiveness level of agrarian enterprises have been elaborated.

A financial and economic diagnostics of the formation and usage efficiency of competitive resources advantages of agricultural enterprises has been made, financial and economic analysis of the formation of rational expenditure-factor advantages of agrarian enterprises has been implemented, the evaluation of the competitiveness level of agricultural enterprises and their products has been made.

The strategy of the development of financial and economic mechanisms for ensuring the competitiveness of agricultural enterprises has been formed, the optimizational-factor modelling of ensuring the agrarian enterprises competitiveness has been conducted, a model of informational system of financial and economic ensuring of competitiveness of the agrarian enterprises has been proved.

Key words: agricultural enterprises, financial and economic mechanism, competitiveness, modelling, strategic development, informational system.